

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2. Vtrum in Christo sit alia tantum vnum esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

ex declaratis absque uirio processum est. Quid ad secundam partem corporis conclusio est. Christus est & unus & unum. Deducitur conclusio ex praemissis. Subiungitur tribus modis dicendi de supposito, seu persona Christi. Primus est dicentium in Christo duo supposita & unam personam. Secundus est dicentium in Christo duo supposita & duas personas. Tertius est dicentium in Christo unam suppositam & unam personam.

est unum masculinum, sed etiam quod est unum neutraliter.

Ad primum ergo dicendum, quod verbum illud Augustini non est sic intelligendum, quod ly, utrumque, tenetur ex parte predicati, quasi dicat, quod Christus sit utrumque, sed tenetur ex parte subiecti. Et tunc ly, utrumque, ponitur non quasi pro duobus suppositis, sed pro duobus nominibus significatiuis duas naturas in concerto. Possum enim dicere, quod utrumque, scilicet Deus & homo, est Deus, scilicet Deus & homo, est homo propter acceptum nomen.

Ad secundum dicendum, quod cum dicitur, Christus est aliud & aliud, locutio est exponenda, ut sit sensus, habens aliam & aliam naturam. Et hoc modo exponit Augustinus in libro 3. Felicianum. Vbi cum dixisset, In mediatore Dei & hominum, aliud Dei filius, aliud hominis filius, subdit, Aliud in qua pro discretione substantia, non alius pro unitate personae. Unde Gregorius Nazanzenus in Epistola ad Elidonium dicit, Si oportet esse pendiose dicere, aliud quidem, & aliud, ea, ex quibus Saluator est: siquidem non idem est inuisibile visibili, & quod absque tempore ei, quod sub tempore, non autem alius & alius, ab ut: haec enim ambo unum.

Ad tertium dicendum, quod haec est falsa. Christus est in homo: quia non excludit aliud suppositum, sed aliam naturam, eo quod termini in praedicatione positi, formaliter tenentur. Si vero adderetur aliquid per quod traheretur ad se, positi, esset vera locutio, puta Christus est tantum id, quod est homo. Non tamen sequitur, quod sit aliud aliud, quam homo, &c. quasi dixerit: licet antecedens sit uerum, sequela tamen non ualet.

Ad quartum dicendum, quod cum dicitur, Christus est aliquid quod est pater, ly aliqd, tenetur pro natura diuina, quae etiam in abstracto praedicatur de patre & filio: sed cum dicitur, Christus est aliquid quod non est pater, ly aliqd, tenetur non pro ipsa natura huma-

A sensus est quod Christus est homo, hoc est suppositum humanae naturae: quod est esse aliquid quod non est pater, quia est esse substantiam, ut substantia dicitur hypostasis, quae substantia secundum rem in Christo est hypostasis filii, quae non est pater: quamuis non significetur nomine hominis ipsa hypostasis filii distincta, sed indistincte. Quia igitur ex his duobus dicitur, Christus est aliquid quod non est pater, nihil aliud habetur, nisi quod Christus est deitas & suppositum humanae naturae. & haec duo, scilicet deitas & suppositum humanae naturae in Christo non ponuntur in numero, quia suppositum humanae naturae in Christo est filius Dei, qui non ponit in numero cum deitate, ideo non sequitur quod Christus sit duo.

B Ad quintum dicendum, quod in mysterio diuinae Trinitatis natura diuina praedicatur etiam in abstracto de tribus personis & ideo simpliciter potest dici, quod tres personae sint unum: sed in mysterio incarnationis non praedicatur ambae naturae in abstracto de Christo: & ideo non potest simpliciter dici, quod Christus sit duo.

C Ad sextum dicendum, quod duo dicitur, quasi habens dualitatem, non quidem in aliquo alio, sed in ipso, de quo duo praedicantur. Fit autem praedicatio de supposito, quod importatur per hoc nomen Christus. Quamuis igitur Christus habeat dualitatem naturarum: quia tamen non habet dualitatem suppositorum, non potest dici Christus esse duo.

D Ad septimum dicendum, quod alterum importat diuersitatem accidentis & ideo diuersitas accidentis sufficit ad hoc, quod aliquid simpliciter dicatur alterum: sed aliud importat diuersitatem substantiae: substantia autem dicitur non solum natura, sed etiam suppositum, ut dicitur in 3. Meta. & ideo diuersitas naturae non sufficit ad hoc, quod aliquid simpliciter dicatur aliud, nisi adsit diuersitas secundum suppositum: sed diuersitas naturae facit aliud secundum quid, scilicet secundum naturam, si non adsit diuersitas suppositi.

ARTICVLVS II.

Utrum in Christo sit tantum unum esse.

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod in Christo non sit tantum unum esse: sed duo. Dicit enim Damascenus in 3. libro, quod ea, quae consequuntur naturam, in Christo duplicantur: sed

Attende vir docte, ex hoc articulo collato cum articulo 3. in questionibus disputatis de unione uerbi incarnati, quantum scripto doctor fuerit hic Auctor, quantum distent fundamenta doctrinae huius ab illis, ut scias omnem auctoritatem huic operi deferre.

Super Quaestione decima septima. articulo secundum.

Titulus, ut sonat, sumendus est de esse simpliciter & absolute. Vertitur enim in questionem, an sicut dicimus in Christo simpliciter & absolute duas naturas, ita dicere possumus, in Christo duo esse simpliciter & absolute, an vero sicut in Christo non est nisi unum suppositum, una persona, ita non est nisi unum esse. Et notandum est, quod non queritur de propositione, sed de re, non enim queritur, an illa propositio sit vera, Christus habet duo esse: sed an in Christo sint duo esse. Et licet ista questio uideatur prima facie locanda inter quaestiones substantiales de incarnatione, & non inter consequentes (ut ab Auctore locata est) si quis tamen profundius confideret, suo

3. dist. 7. q. 1. art. 2. q. 1. co. si & d. 6. q. 2. artic. 2. Et unio. artic. 4. E. quod. 9. q. 2. ar. 2. Et op. u. 3. capit. 2. 16. & 219. ubi. 3. cap. 13. ret. suo

Deum in 19.

Capit. in 6. tom. 6.

Ad Ebdon. e. p. 1. inter prin. & m. Incipit. h. moralium.

D. 107.

3. 2. 2.

ret, suo loco posita est, quoniam vnum sequitur ens: tota autem latitudo tractatorum ante illam questionem, spectat ad esse vel fieri incarnationis in se, vel enuntiatum. Vnde merito modo de vno vel multis tractatur. Nec propterea a substantialibus receditur: quia vnum vel multa non addit naturam aliquam supra

esse consequitur naturam: esse. n. est a forma. ergo in Christo sunt duo esse.

¶ 2 Præterea. Esse filii Dei est ipsa natura diuina, & est æternum: esse autem hominis Christi non est diuina natura, sed est esse temporale. ergo in Christo non est tantum vnum esse.

¶ 3 Præterea. In Trinitate quibus sunt tres personæ, est tamē vnum esse propter unitatem naturæ: sed in Christo sunt duæ naturæ, quàm-

¶ In corpore duo principaliter fiunt. Primo, præmittuntur tria manu uentia ad ueritatem. Secundo, proceditur ex duabus conditionalibus, & inferitur conclusio responsiua quesito, quod in Christo est vnum esse tantum.

¶ Quo ad primum præmittuntur tria. Vnum ex parte subiecti, quod est Christus, & duo ex parte prædicati, quod est habere esse vnum uel plura: ex parte siquidem subiecti præmittitur generalis regula, quod quæ sunt naturæ, multiplicantur in Christo: quæ sunt hypostasis non multiplicantur. Et ratio redditur, quia in Christo sunt duæ naturæ & una persona. Ex parte uero prædicati præmittitur prius, quod esse est de numero spectantium & ad naturam & ad personam: diuersimode tamen, quia personæ uel habentis seu quod est, naturæ autem ut principii, seu quo aliquid est. Et hoc probatur a signo, quia natura significatur per modum formæ, quia aliquid est ens uel tale, ut patet de albedine & humanitate. Deinde præmittitur aliud ex parte prædicati, scilicet quod esse est duplex, quoddam a forma uel natura pertinente ad esse personale, quoddam a forma uel natura non pertinente ad esse personale. Exemplum primi in homine, est esse quod homo habet ab anima. Exemplum secundi est esse quod habet ab albedine, & uniuersaliter ab accidentali forma, nam anima spectat ad personalitatem Sortis, albedo non. Ponitur autem in litera duplex inter hæc duo esse, differentia. Prima est penes simpliciter uel secundum quid, quia primum est esse Sortis simpliciter, & absolute: secundum autem est esse Sortis non simpliciter, sed ut est talis, puta in quantum albus. Secunda est penes unitatem uel pluralitatem: quia secundum potest in vna & eadem persona multiplicari, ut patet: primum autem impossibile est in vna & eadem persona multiplicari: quia impossibile est, quod unus res non sit unum esse.

¶ Quo ad secundum, prima conditionalis est, Si natura humana aduenisset filio Dei non hypostatice, sed accidentaliter, oporteret in Christo ponere duo esse: unum, secundum quod est Deus, & aliud secundum quod est homo. Hæc conditionalis non aliter probatur in litera, nisi quod deducitur ex præmissis, exemplum asserendo in Sorte de esse ipsius, secundum quod est homo, & secundum quod est albus, & rationem applicando, quia esse album, non spectat ad esse personale Sortis.

¶ Secunda conditionalis est, Si natura humana coniungitur filio Dei personaliter, secundum naturam humanam non aduenit sibi nouum esse personale, sed solum noua habetudo præ-existentis esse personalis ad naturam humanam. Circa quam conditionalem quatuor apponit: nam primo narrat, quod quocumque sint integralibus personam, non nisi unum esse constituant. Et hoc declarat in partibus integralibus, per ly esse autem & capitatum, & in partibus essentialibus materialibus, per ly & esse corporeum, & in partibus essentialibus formalibus, per ly esse animatum. Secundo declarat, quod si pars aliqua personalis adueniret præ-existenti personæ, idem esset iudicium quo ad unitatem ipsius esse, ita quod ex adueniente noua parte non adueniret nouum esse. Ita quod manifestat, quod spectantia quocumque ad personalitatem, siue simul cum persona cognoscunt, ut cum Sortes integer nascitur, siue aliquid eorum de nouo adueniat præ-existenti personæ, unum tantum esse semper est. Et ratio est in promptu: quia non melioris sunt conditionis personalia ex hoc, quod adueniunt post, quam si essent congenita seu coæua personæ: sed si essent congenita seu coæua, non nisi unum esse constitueretur, ergo si adueniunt, non deserunt nouum esse. Tertio declaratur, quid noui personæ adueniat ex superaduentu personalium, & dicitur quod est relatio ad nouam partem personalem. Et huius quoque in prom-

pti causa est, quia sicut personalia congenita non dant personæ singula personæ esse, sed persona vnum esse: habet relatum ad omnia personalia (Sortes enim non habet unum esse personale a manu, & unum a capite, & unum ab hepate, & unum ab oculis &c. quasi ex his confluunt vnum esse totale, sed Sortes habet sibi proprium esse, quod est primo esse ipsius Sortis, & illo referatur ad omnia personalia, cum illo dicitur esse & ipse, & dicitur esse secundum caput, manus, pedes, &c.) ita si sunt aduentitia, sola relatio præ-existenti esse, acquiritur ad illa. Demum posita ipsa conditionalis, declaratur sensus huiusmodi relationis in Christo, ut scilicet persona illa dicatur subsistere non solum secundum diuinam, sed etiam secundum humanam naturam.

¶ 4 Præterea. In Christo anima dat ali quod esse corpori, cum sit forma eius: sed non dat sibi esse diuini, cum sit increatum. ergo in Christo est aliud esse, præter esse diuini: & sic in Christo non est tantum vnum esse.

¶ SED CONTRA. Vnum quodque secundum hoc dicitur ens, secundum quod dicitur unum, quia

secundum diuinam, sed etiam secundum humanam naturam.

¶ Hæc sunt in corpore articuli in quibus multæ sunt questiones. Prima domestica est de intentione, & sensu Auctoris, an scilicet Auctor intendat docere, quod in Christo nullum esse est actualis existentia de genere substantiæ creaturæ, sed sola existentia increata. Secunda quæstio an ita sit in ueritate, quod in Christo nulla existentia substantialis sit nisi diuina.

¶ Quæstionis primæ ratio est, uarietas uerborum ipsius Auctoris: nam in quæstionibus disputatis de unione uerbi incarnati, Auctor clare dicit, in Christo inueniri duo esse, unum æternum, quod est esse principale suppositi, & unum temporale, in quantum uerbum est factum homo, & hoc esse est esse secundarium illius suppositi. In hac etiam litera non concludit Auctor, quod Christo secundum humanam naturam non adueniat nouum esse, sed apponit ly personale, ut patet cum inferitur conclusio circa calcem corporis articuli, quasi præueniret se auctor ab existentia actuali, ut est natura humana, non ut est persona. In responsione quoque ad primum, non negatur totaliter dualitas esse: sed cum comparatio magis dicitur, quod esse magis retinet unitatem secundum unitatem hypostasis, quam habeat dualitatem secundum dualitatem naturæ. In quibus uerbi dualitas esse minus quidem affirmatur, non autem negatur totaliter, quasi tamquam quod secundarium, non nisi secundum quid affirmandum. In responsione quoque ad tertium duplex esse insinuat, dum soluitur argumentum ex identitate naturæ & personæ in diuinis, & affirmatur conditionalis, quod si sibi esset aliud esse naturæ, & aliud esse personæ, esset triplex esse. Hæc enim solutio insinuat, quod quia in humanis, & in Christo, persona non est idem cum natura assumpta, aliud est esse personæ, & aliud naturæ, ac per hoc duo sunt in Christo esse. In oppositum autem est processus articuli secundum planum illius sensum.

¶ Ad hoc dicitur, quod proculdubio sensus literæ huius, & doctrina Auctoris est, in Christo non inueniri aliquid esse actualis existentie substantialis, nisi esse existentie diuinum. Clare siquidem patet ex processu huius articuli, tolli a Christo omne esse, quod a quacumque re personali in Christo est nisi a deitate. Fundatur enim vis rationis literæ super hoc, quod siue forma, siue materia siue pars, siue natura quacumque sit spectans ad personalitatem alicuius, non assert suum esse, & propterea oportet alterum duorum dicere, aut quod natura humana non spectet ad personalitatem Christi, aut quod non attulerit Christo esse, quod dedisset personæ humanæ quam constitueret, si non fuisset assumpta. Ad hoc namque fundant se Auctor super pertinentia, uel impertinentia forme ad personalitatem alicuius, ut pertinentia ad personalitatem alicuius, priuata fore singulis propriis esse, ex hoc ipso quod ad alterius personalitatem spectant, non straret: quoniam in hoc differunt personales a non personales formis, quod non personales habent singula singula propria esse, ut patet de albedine, dulcedine, quantitate, &c. personalia autem carent singulis esse. Et propterea si, pro quia, humanitas in Christo personalis res est, oportet quod careat suo proprio esse quod constat uocari esse actualis existentie, nisi principari ab humanitate, seu naturæ humanitatis ut principij quo. Vnde perinde esset dicere humanitatem in Christo habere propriam existentiam: sed illam non esse simpliciter, aut principalem existentiam Christi: sed secundarium, ut secundum quid, pura in quantum est homo, & collocare humanitatem Christi in ordine formarum, seu naturarum non pertinentiam

lum ad personalitatem, quibus conuenit asserre fecum sua singula esse, & propterea multiplicare illa in vna & eadem persona. Cum tamen euidenter in litera clarum sit, humanitatem Christi locatam esse inter spectantia ad personalitatem, & ideo non asserre proprium esse: quia si asserret illud, multiplicaretur in vna, & eadem persona esse personale: quoniam esse proprium naturæ humanæ est esse personale: est enim esse Sor-tis, aut Platonis &c.

¶ Ad obiecta autem in oppositum respon-dendo ad primum di-citur, quod opinio il-la posita in questione illa de unione. Verbi-ut retractata cen-senda est, nisi quis alio desipiat, ut pu-ter doctrinam in hoc vltimo libro tradita, & in authenticis libris etiam prius probatam, scilicet in 3. sent. dist. 6. q. 2. & in quol. 9. q. 2. reducentiam esse ad questionem vix cognitam inter opera Auctoris, & longe antefacta. Quæ rationabilis creditur colligendo condita, inter schedulas dputationum, quam unquam edita a D. Tho. constat enim questionem illam de tanta re, hoc est de unione verbi incarnati, imperfectissime materia-unionis tractare, & per hoc dissonare ab alijs questionibus dis-putatis euidem, & rationibus multum debilibus vi, vt patet conferenti illos articulos similibus in hoc opere, & quinq; tan-tum articulis rem tantam absoluerit: præferunt liquidem hæc quod diuimus.

¶ Ad secundum sumptum ex corpore huius articuli dicitur, quod nihil obstat: quoniam esse personale, & esse substantiale personalium, apud Auctorem idem est, & iam declaratum erat in hacem litera hoc, quando illatum est, in Christo non aduenire nouum esse personale. Vnde ly personale, sumitur ibi, ut distinguitur contra accidentale: quia enim hæc duo tantum essendi genera in persona declarauerat, & Filio Dei ex huma-nitate esse assumpta, non aduenit nouum esse accidentale, sub quo substantiale esse existentia claudi oportet, quoniam hu-mana natura non nisi substantiale esse existentia æcum asser-t, quod accidentale esset filio Dei, ideo ad differentiam huius-modi accidentalis esse addidit ly personale, alioquin conclu-sio nouum terminum apposuisset, & non sequeretur ex præ-missis.

¶ Ad tertium sumptum ex responsione ad primum, dicitur qd comparatio cadit supra causas, & non supra effectus; unitas enim personæ, & dualitas naturæ sunt causæ, unitas uel dualitas esse est effectus. Docet ergo litera, quod quia esse ad naturā se habet ut ad principium quo, ad personam uero se habet ut ad proprium subiectum quod, ideo magis urget unitas personæ ad unitatem esse, quam dualitas naturæ ad duo esse, ac per hoc quia causa efficaciorum effectuum habere debet, ponenda est unitas, & non dualitas esse in Christo. Hic est uerus & inten-tus sensus literæ, & responsione satisfacit argumento, ut patet, & consonat corpori articuli, nec vllam habet dissonantiam. Et si uis etiam grammaticè literam construere, dispone construendo ly magis, supra ly secundum unitatem hypostasis, & similiter ly quam, supra ly secundum dualitatem naturæ, & exponit-ur; & ideo magis secundum unitatem hypostasis retinet unita-tem, quam secundum dualitatem naturæ habeat dualitatem, & uidebis, quod comparatio fit ad causas, non ad effectus.

¶ Ad quartum sumptum ex responsione ad tertium dicitur, qd responsio ista supponit unum singularissimum uerum in prima parte habitum, scilicet quod in solo Deo esse est naturæ prop-rium, ita quod ipse est & ut quo, & ut quod est. In cæteris namque esse est naturæ ut quo, personæ autem, quæ est aliud quid a natura, est ut quod. Hinc enim sequitur responsio literæ, scilicet quod quia persona in diuinis est idem quod natura, non est aliud esse personæ præter esse naturæ.

¶ Et bene nota ly præter, quia ex hoc uerbo insinuat, quod sup-ponitur quod esse sit naturæ. Et cum dixit, Non est aliud, inten-dit de illa alietate, qua persona est aliud a natura. In his enim, in quibus persona & natura secundum rem differunt, sicut per-sona est aliud a natura, ita esse personæ debitum, est aliud ab esse naturæ. Aliud autem non per positionem duorum esse, quorum unum sit aliud ab alio, sed per alietatem, ut ita dixe-rim, naturalem, quia alterius naturæ est esse, quod non debe-tur naturæ nisi per personam, cui primo conuenit, & alterius naturæ esse esse, quod conuenit naturæ absque expectatione

A a persona, quod in solo Deo inuenitur. Quia igitur in diuinis persona est idem cum natura uendicant sibi esse ut proprium, ideo non est aliud esse conueniens personæ quam esse propriū naturæ, & ideo tres personæ non habent nisi esse, & haberent triplex esse, sicut est ibi triplex persona, si personæ esse distingue-retur ab esse natura-æ, hoc est si personæ deberetur proprium esse alterius rationis ab eo, quod debetur naturæ, quando esse est proprium naturæ. Et hunc esse intenuū sensum, uideri potes-tum ex eo, quod nec in creaturis apud Au-ctorem esse duplex ponitur, unum natu-ræ, & aliud personæ: tum ex eo, quod non triplex, sed quadru-plex esse haberent diuina personæ, si ef-se personæ esset aliud

sim: ad hypostasis quidem, si-cut ad id quod habet esse: ad naturam autem, sicut ad id, quo aliquid habet esse. Natura enim significatur per modum formæ, quæ dicitur ens ex eo, quod ea aliquid est, sicut albe-dine est aliquid album, & hu-manitate est aliquis homo. Est autem considerandum, quod si est aliqua forma uel natura, quæ non pertineat ad esse personale hypostasis subsistentis, illud ef-

ab esse naturæ per positionem plurium esse in persona, & in na-tura, quia inueniretur præter esse natura in quo communicaret personæ, triplex esse personæ triplicis: in litera autem non nisi triplex inferatur esse, si aliud esset esse naturæ, ab esse personæ: tum, quia hinc satisfit argumento, quod non est eadem ratio de unitate uel pluralitate ipsius esse penes naturam, uel perso-nam in Trinitate, & in mysterio incarnati Verbi: quia in Trini-tate esse est naturæ proprium, & ideo eius unitatem sequitur, & non pluralitatem personarum, existente persona idem cum natura: in assumpta autem natura a Verbo, esse est proprium personæ: quia persona aliud est a natura: sicut in cæteris homi-nibus esse, quamuis sit a natura, non est tamen naturæ, sed per-sonæ proprium, & propterea ad unitatem personæ sequitur unitas esse, & ad pluralitatem naturæ non sequitur pluralitas ipsius esse. Nec satisferet argumento si exponeretur litera, quod ubi persona est aliud a natura, ibi sunt duo esse, unum naturæ, & aliud personæ: sed potius argumenti uis firmaretur, & concluderetur in Christo duo esse, unum naturæ, & perso-næ simul diuinæ, & aliud naturæ humanæ: quoniam persona Christi aliud est a natura humana assumpta. Est igitur indubie tenendum secundum Auctoris doctrinam, in Christo nullum ef-se actualis existentia substantialis inueniri, nisi esse actualis ex-istentia Filii Dei, quod est æternum, & ipse Deus.

¶ Circa secundam autem questionem multiplex dubium oc-currat: nam primo dubitatur de præmissis: deinde de modo, quo ponitur Christum existentiam humanam habere: tertio, de ipsa conclusione: Quarto, de sua contradictione. Scotus in primis in 3. sentent. distinct. 6. q. 1. arguit processum istum quo ad funda-mentum, scilicet quod unum & idem est esse personæ & perti-nentium ad personam, tum quo ad personam respectu naturæ, tum quo ad personam respectu partium. Et primo etiam arguit non sequi intentum sic. Esse naturæ & personæ est idem, quan-do est in proprio supposito: quia suppositum non addit rem su-pra naturam, sed negationem: ergo si a natura tollatur ratio sup-positi, tollendo illas negationes, non propterea tollitur esse na-turæ, sed remanet cum suo esse, ac per hoc in alia persona posi-ta, haberet, & suum esse, & esse illius personæ. non est ergo idé iudicium de natura in proprio uel alieno supposito, quo ad unū uel plura esse. Et confirmatur: quia sicut persona assumens non supplet identitatem personæ humanæ cum natura humana, ita esse personæ assumens non supplet identitatem ipsius esse personæ humanæ, & naturæ humanæ.

¶ Contra secundum uero de partibus personæ arguit. Pars ad-ueniens toti non dat esse toti, sed recipit: quia perficitur a for-ma totius: quod probatur: quia si remaneret distincta sicut prius, non reciperet esse totius, sed uel haberet proprium esse, uel nul-lum: sed natura humana unita uerbo non habet rationem par-tis, nec istam rationem partis: quia non informatur a uerbo, sed remanet simpliciter distincta. igitur uel nullum esse habet, uel aliquid esse proprium.

¶ Contra modum, quo ponitur Christum habere esse, secun-dum naturam humanam, scilicet quod uerbum nouo modo re-latiue se habet secundum illam, arguit. Si uerbum tantum habeat respectum nouum ad naturam illam, & ille est respectus ratio-nis tantum, cum per respectum rationis non dicatur subiectum formaliter esse aliquid, ergo uerbum, in quantum homo, non erit formaliter aliquid. Contra quens est contra illud, extra de hæ-retic. Cum Christus, ergo &c.

¶ Contra conclusionem ipsam, scilicet, in Christo nullum esse existentia substantialis creaturam, arguit septem uel octo, me-dijs.

B
C
D
E

dijs. Primo, Terminus per se generationis habet esse acquisitum per generationem: filius Dei homo est per se terminus generationis ex matre, ergo. Si dicatur, inquit Durandus, quod generatio terminatur ad esse diuinum, non secundum se, sed relatum ad humanam naturam, Contra, illud est per generationem acceptum, quod est per corruptionem mortis perditum: sed per mortem Christi non est aliqua relatio. Verbi gratia naturam assumptam, sed esse vitale secundum naturam humanam, ergo illud non est per generationem acquisitum, sed hoc.

¶ Secundo, in Christo fuit duplex uiuere, ut patet ex hoc, quod unus per mortem perdidit, ergo in ipso fuit duplex esse. Et tenet sequela ex secundo de Anima: Viuere uiuentis est esse.

¶ Tertio, anima Christi creabatur, ergo habuit creatam existentiam. Probatur sequela: quia creatio terminatur ad existentiam.

¶ Quarto, humanitas Christi est effecta & conseruata a tota Trinitate, ergo secundum existentiam creatam, Probatur consequentia quia non secundum existentiam increatum, Probatur: quia nihil efficitur se.

¶ Quinto, si natura assumpta a Verbo dimitteretur, non oporteret acquiri sibi nouum esse per generationem, nec per creationem: & tamen ipsa ex hoc, quod dimissa, non esset annihilata, nec esset ens in potentia (ut anima antichristi ante creationem): ergo haberet aliquod esse in actu, & non nouum: quia per nullam mutationem postquam, ergo idem quod modo habet, gatur &c. Et si dicatur, inquit Durandus, quod habet esse nouum, ergo est corrupta, Probatur dupliciter sequela: tum quia perdidit esse simpliciter, & acquisit aliud esse simpliciter: tum quia nisi hoc sufficeret ad corruptionem simpliciter naturae, sed requiritur quod nullum aliud esse recipiat, sequeretur quod nunquam poterit esse corruptio sine annihilatione.

¶ Sexto, natura angeli posset assumi a Verbo, & illa non posset in se eadem, nisi maneat sua existentia eadem secundum istos, ergo nec natura humana modo posset manere eadem in Christo nisi maneret sua existentia. Consequentia est manifesta, quia ita est in materia sua existentia unus, sicut alteri.

¶ Septimo, fundamentum relationis naturaliter praecedit relationem, & secundum esse actuale, praecedit rationem relationis actualis: unio ista fuit relatio actualis, ergo eius fundamentum praecessit naturaliter secundum esse actuale: fundamentum illud erat ipsa natura totalis, gatur &c. Confirmatur, Prius naturaliter anima perficit corpus, quam tota natura esset natura assumi: in illo priori forma fuit actus materiae, & per consequens dabatur esse sibi quod non corrumpatur per assumptionem.

¶ Octauo arguitur ex doctrina Auctoris in 1. par. q. 50. art. 5. ex proposito probantis esse non posse separari a forma, sicut nec rotunditas potest separari a circulo, quia esse conuenit formae secundum se, sicut rotunditas circulo. Ex hoc enim arguitur sic, esse non potest separari a forma, ergo nec ab anima Christi, igitur anima Christi habet proprium esse.

¶ A Durando quoque in 3. sent. dist. 6. q. 2. ultra praesallata arguitur: quia agere est etiam suppositi sicut esse, & praesupponit esse, & multiplicatur in Christo, ergo.

¶ Aureolus etiam & Io. de Neapoli apud Capreolum in 6. dist. 3. sentent. argunt, ille quidem, quia esse existentiae est actus quo formaliter essentia est, esse diuinum non actus essentiam humanam, ergo humanitas Christi vel est actiua suo esse, vel adhuc perseverat potentialis ad esse: nam esse diuinum non supplet vicem causae formalis inhaerentis, Ille autem, tum quia secundum Damascum, quod est in assumptibile, est incurabile: tum quia Christus homo perfectus est, nihil minus habens tam in diuinitate, quam in humanitate. Et qui oppositum dixerit plenus diaboli spiritu seipsum gehennae filium demonstrabit, ut Damascus dixit in epistola recitata in lib. 9. tit. 15. Historia tripartita.

¶ Denique pro contradictoria conclusionis arguit Scotus tenens illam, tum quia humanitas Christi est extra causam suam, ergo habet necessario propriam existentiam actualem, sicut habet proprium esse quidditatum, licet non habeat propriam substantiam, quae nihil positum addit, tum quia Verbum subsistit in natura humana, sicut suppositum in natura, pro quod proprie

dicatur homo: & ideo est existens existentia huius naturae, sicut per oppositum: quia ego non sum pes meus, nec subsistit respectu pedis, sicut respectu naturae, ideo existentia pedis mei non est existentia mei, quamuis sit in me: sed econuerso magis pes existit per existentiam mei. Nec est, inquit Scotus existentia humanitatis Christi existentia secundum quid, sed simpliciter, tam in se, quia est existentia de genere substantiae, quae est ens simpliciter, quam respectu Christi: quia qualis est existentia in se, tale existere dat cuiusque existenti per ipsam: sed Verbum existit existentia ista, scilicet naturae humanae, ergo existit simpliciter per existentiam naturae humanae, & sic sunt duae existentiae simpliciter, non solum in Christo, sed Christi: tum quia in Christo sunt duae voluntates, & duo uelle secundum Dam. c. 6. sed esse intimum seu immediatum, se habet ad essentiam, quam uelle ad uoluntatem, ergo magis necesse est pluraliter esse, secundum pluralitatem naturarum. Vel formeur sic, Natura ut distinguitur contra suppositum, est principium operandi, ergo est etiam principium essendi in actu: quia esse immediatum se habet &c.

¶ Ad euidenciam horum, non sunt alia fundamenta iacienda, sed supra positum in litera fundamentum solide fabricandum: quamuis enim dum non curamus de distinctione inter personam & naturam, dicamus, esse actualis existentiae, de quo est sermo, esse actualitatem naturae cuiusque creatae, cum tamē exacte discernitur persona a natura, dicimus ut in hac litera habet, quod esse est actus naturae, ut principij quo, persona autem ut subiecti, seu quod habet ipsum esse: ita quod natura est principium quo immediatum ipsius esse, sed non est receptum immediatum ipsius esse, sed mediante persona, ita quod oportet naturam personari ad hoc, ut ab ea principietur actualiter ipsum esse, non ex defectu naturae principiantis ut quo: sed quia deficeret susceptum primum ipsius esse, si non esset persona: persona enim est, cui primo conuenit esse ut subiecti, seu quod habet esse, seu quod est: & si his adiungeris, quod natura nunquam est, quod est, sed semper est quo est, inuenitur siquidem natura existens, non ut quae existit, sed ut qua aliquis existit, pericipies duo. Primum, quod ad hoc, quod natura existat, non existit quod ipsa actus per existentiam, ut subiectum actus, ut per formam in eo, esse sufficit, quod ipsa sit, qua aliquis existit. Nec mirum est scientibus, quod non omnia uero eodemque modo sunt, sed latet est unicuique entium esse modo sibi conuenientis: sunt enim multi essendi modi. Et naturis quidem ac formis consonus essendi modus est, non ut sint tamquam quod est, sed ut sint tamquam quo est: nec plus eis debetur: sicut apud Perpat, principium est indubitatum, quod formae sunt, & non sunt absque sui generatione & corruptione. Aliud est, quod quia prius natura personatur, quam existentiam propriam conueniat, intimior est persona naturae, quam existentia, ac per hoc si potest praeniri, ne constituat propriam personam, multo magis potest praeniri, ne constituat existentiam: ordine siquidem quodam, personalitas prius, & existentia deinde a natura constituitur propter antecedentiam rationem. Et ex his sequitur tertium, quod natura carens propria personalitate, quia praenitur ab aliena, oportet consequenter, quod careat propria existentia: si enim existentia propria non praenitur ab ipsa actualiter, nisi in propria persona, ex hoc ipso, quod ad alienam trahitur personam, sequitur quod ad alienam trahitur existentiam, illius scilicet personae praenientis ipsam. Et rursum, si existentia non debetur naturae, ut quod est, sed ut quo est, persona autem ut quod ex hoc ipso, quod natura trahitur ad alienam personam, ut sic quo est, sequitur quod sufficienter consecuta est existentiam: quia consecuta est existentiam illius personae, modo conuenientis ipsi naturae, scilicet ut quo; hoc enim ipsum, quod est, naturam aliquam esse naturam aliquius personae actu existentis, est naturam illam existere, siue persona illa sit constituta per illam naturam, siue non. Sicut igitur in Christo, ut inferius patebit, manentem filiationem, relationem realem ponimus ex defectu subiecti, ita in Christo ex defectu subiecti primum tantum esse ponimus. Primum enim substantialis existentiae subiectum est persona. Repugnat autem diuinae personae existentia eia a duplici ratione. Prima est ex diuinitate; quia

diuina

Quia persona non potest recipere in se creatum aliquid. Secunda est, ex communi ratione personae: quia persona unius non est nisi unum esse substantiale. Et haec ratio in litera ponitur. Quocirca quia humanitas Christi praesentia est in mysterio incarnationis, ut propriam non sortiretur personalitatem, sed ad personalitatem Verbi assumpta est, id quasi impedita est a proprio esse, & est sortita esse personam diuinam, ex hoc ipso, quod est diuinae personae natura dicta de illa in quid. Habet enim ex hoc suum essentia modum, scilicet, esse ut quo. natura enim personae est ut quo, nec plus sibi debetur.

Ad primo ergo obiecta contra fundamentum procedunt, quia item est esse naturae & personae, respondetur praemittendo tamen, quod fundamentum Auctoris est quidem identitas ipsius esse respectu naturae & personae, sed non sola identitas, sed adiuncta modi diuersitate respectu utriusque: quia scilicet illud id est esse est naturae, ut quo: personae, ut quod. Ex identitate enim esse cum hac modi diuersitate, procedit littera, ut patet. Sed Scotus contra solam identitatem affert pro causa, & hoc est primum, in quo argumentum deficit. Veruntamen quia identitas quoque causa est, respondetur quod falsa ratio redditur, quare esse est unum utriusque, quia scilicet, non differunt re aliqua: quoniam, ut patet ex superius discussis, persona addit rem aliquam supra naturam: addit enim terminationem ipsius. Vnde argumentum Seco. assumit, & non causam pro causa, & falsum. Vera autem causa est: quia esse unius cuius rei sufficit suo modo. propterea enim personae & personalibus omnibus sufficit unum esse: quia eodem esse persona est, ut quod, personalia ut quo, uel secundum quod, uel alio simili modo. Et per idem patet responso ad confirmationem: non oportet enim personam supplere identitatem cum natura, sed sufficit, quod suppleat personalitatem illius naturae. Ex hoc enim, quod uerbum supplet humanitatis personam, supplet etiam illius esse: quia sit ipsum quod est humanitatis, ac per hoc humanitas existit, ut quod est personae, quae est humanitatis quod est.

Ad obiecta uero eiusdem, contra unum esse partis & personae respondetur, quod si vis fiat in uerbis, assumitur non causa ut causa: non enim ideo pars est contenta ipso esse totius, quia perficitur per formam totius: sed quia spectat ad integritatem totius. Ex hoc enim fit, ut sit contenta modo essendi congruo, & debito integritatis personam, scilicet ut existant per existere totius, ex hoc ipso, quod totius integritas sunt. Et proportionaliter in proposito dicitur, quod quia humanitas Christi pertinet ad personalitatem Christi: quia est assumpta quasi ad integritatem personae Christi, non quasi suppleat defectum aliquem in persona Christi, ut sit persona Christi persona illius humanitatis, ideo humanitas Christi non dat nouum esse Christo: sed contenta est consono sibi essendi modo, ut existat ex hoc ipso, quod est natura Christi.

Ad probationem autem, quia si pars maneret distincta a toto, ut prius, & cetera, dicitur quod ista conditionalis non probat probandum: quoniam cum ipsius ueritate sit falsitas causalis assumpta, quae negata est. Veruntamen ad rem dicendo, non faciendo uim in uerbis, respondetur quod si pars remaneret distincta & omnino diuersa a toto, dumtamen esset tota unita pars personaliter, non asserret nouum esse, sed existeret per esse sui totius. Et in proposito humanitas Christi non sic aduenit personae diuinae, ut sit distincta ab illa sicut prius fuit distincta a persona secundum esse personale, ita quod non est sicut pars separata, sed est sicut pars coniuncta secundum esse substantiale: est enim assumpta in personalitatem posituam uerbi Dei. Et ex hac personalitate communicata humanitati Christi perfecta est humanitas illa, multo plus, quam quaecumque pars perficiatur per hoc, quod aduenit suo toti: acquisiuit enim perfectionem infinitam, acquirendo personalitatem infinitam. Quo fit, ut quia humanitas Christi non remanet distincta, sed indistincta secundum esse substantiale a Verbo, consequens sit, ut non de Verbo nouum esse, sed ipsa sit per esse infinitum ipsius Verbi.

Ad obiecta deinde eiusdem Scoti contra modum, respondetur, quod ex malo intellectu littera procedit. Interpretatur siquidem arguens Auctorem dicere, inter Verbum & naturam humanam non esse coniunctionem, nisi relationem relationis ex parte Verbi: & ideo arguit, Si tantum habet relationem &c. Hic autem sentus longe est a nobis, plus quam terra a caelo: quoniam secundum doctrinam Auctoris saepe reperitur, inter Verbum, & humanitatem assumptam est coniunctio substantialis, quam comitatur unio relatiua. Sed quia coniunctio ista substantialis non est secundum nouum esse ipsius humanitatis, sed secundum aeternum esse ipsius Verbi, ideo Auctor ad excludendam acquisitionem noui esse,

scilicet diceretur esse non solum secundum ea, quae prius habebat, sed etiam secundum ea, quae sibi postmodum adueniunt. Sic igitur, cum humana natura coniungatur filio Dei hypostatice uel personaliter, ut supra dictum est, & non accidentaliter, consequens est quod secundum humanam naturam non adueniat sibi nouum esse personale, sed solum noua habitudo esse personalis praexistens ad naturam humanam, ut scilicet persona illa iam dicatur subsistere, non solum secundum

quod dicitur aduenit sibi noua relatio, & non dixit hoc ad excludendam coniunctionem substantialem secundum personalitatem & illius esse, ut clare patet in litera: quin potius cum dictio exclusiua non excludat a concomitantibus nec fundamentum a relatione, ponendo solum nouam relationem acquiri, intelligitur praecquiri fundamentum illius, quod est personalis coniunctio, super qua fundatur relatio noua personae ad naturam. Vnde patet argumentum totaliter rueri.

Ad obiecta contra conclusionem respondendo, ad primam Scoti dicitur, negando maiorem ad sensum arguentis: generationis enim terminus habet esse nouiter acquisitum, uel antiquum nouo modo se habens. Vnde ad obiectionem Durandi contra hanc responsum, dicitur, quod si maior intelligatur cum praecisione, falsa est: nam licet illud per generationem sit acceptum quod est per corruptionem mortis amissum, non tamen illud praecise. Sed si ad terminum formalem generationis propositio restringatur, concedatur: sed terminus formalis est natura, uel anima in corpore. & per mortem humanitas ipsa corrupta est per separationem animae a corpore. Quamuis etiam dici possit, quod esse minorem: quia desinente per mortem humanitate Christi, quae est ipsa natura humana resultans ex partibus uiridis, oportet quoque desinere unionem Verbi ad illam secundum se, quamuis remanserit ad illam secundum utramque sui partem, animam scilicet & corpus.

Ad secundum Scoti dicitur, quod uerbum Philosophi uerum est de uiuere essentiali & de esse essentiali: uiuere enim est esse essentiali. Et hoc in Christo duplex fuit, & unum eorum quod in coniunctione animae & corporis consistit, corruptum est per mortem, & non intelligitur de esse actuali existentia.

Ad tertium dicitur negando sequelam & ad probationem, quod creatio terminatur ad rem, quae creatur sub existentia noua simpliciter uel illi rei, quae creatur, ut existat existentia noua sibi, non noua simpliciter.

Ad quartum dicitur, quod humanitas Christi effectiue conferuatur, & facta est a tota Trinitate secundum esse existentiae increatum communicatum sibi. Nec sequitur quod Dens efficiat ideo se, aut suum esse, sed quod effecerit, & conseruet se, suum esse communicatum humanae naturae personaliter.

Ad quintum dicitur, quod si humanitas Christi dimitteretur a uerbo, sortiretur nouam personalitatem & nouam existentiam, non per aliquam nouam actionem, sed per antiquam actionem, qua a principio effecta fuit. Illa enim actio tamquam impedita a completionem proprii effectus, ob praeuentem personalitatem Verbi non est hactenus consecuta effectum propriae personalitatis & propriae existentiae. Modo autem dimisso ipsa esset tamquam remotio prohibentis, & sic sortiretur effectum nouae personalitatis & noui esse. Et probatur sic esse dicendum: quia perinde se haberet humanitas dimissa, ac si non fuisset assumpta: sed constat quod si non fuisset assumpta, ex sua generatione propriam personalitatem, & propriam existentiam habuisset, igitur si dimitteretur, acquireret propriam personalitatem & propriam existentiam a generante, per se loquendo, & a dimittente per accidens, tamquam a remouente prohibens. Et per haec patet ad formam argumenti, quod haberet esse nouum per nouam mutationem: licet per accidens, tamquam remotioem prohibentis, & per antiquam per se, soluto impedi-

q. 2. arti. 6.

Ad obiecta contra conclusionem respondendo, ad primam Scoti dicitur, negando maiorem ad sensum arguentis: generationis enim terminus habet esse nouiter acquisitum, uel antiquum nouo modo se habens. Vnde ad obiectionem Durandi contra hanc responsum, dicitur, quod si maior intelligatur cum praecisione, falsa est: nam licet illud per generationem sit acceptum quod est per corruptionem mortis amissum, non tamen illud praecise. Sed si ad terminum formalem generationis propositio restringatur, concedatur: sed terminus formalis est natura, uel anima in corpore. & per mortem humanitas ipsa corrupta est per separationem animae a corpore. Quamuis etiam dici possit, quod esse minorem: quia desinente per mortem humanitate Christi, quae est ipsa natura humana resultans ex partibus uiridis, oportet quoque desinere unionem Verbi ad illam secundum se, quamuis remanserit ad illam secundum utramque sui partem, animam scilicet & corpus.

Ad secundum Scoti dicitur, quod uerbum Philosophi uerum est de uiuere essentiali & de esse essentiali: uiuere enim est esse essentiali. Et hoc in Christo duplex fuit, & unum eorum quod in coniunctione animae & corporis consistit, corruptum est per mortem, & non intelligitur de esse actuali existentia.

Ad tertium dicitur negando sequelam & ad probationem, quod creatio terminatur ad rem, quae creatur sub existentia noua simpliciter uel illi rei, quae creatur, ut existat existentia noua sibi, non noua simpliciter.

Ad quartum dicitur, quod humanitas Christi effectiue conferuatur, & facta est a tota Trinitate secundum esse existentiae increatum communicatum sibi. Nec sequitur quod Dens efficiat ideo se, aut suum esse, sed quod effecerit, & conseruet se, suum esse communicatum humanae naturae personaliter.

Ad quintum dicitur, quod si humanitas Christi dimitteretur a uerbo, sortiretur nouam personalitatem & nouam existentiam, non per aliquam nouam actionem, sed per antiquam actionem, qua a principio effecta fuit. Illa enim actio tamquam impedita a completionem proprii effectus, ob praeuentem personalitatem Verbi non est hactenus consecuta effectum propriae personalitatis & propriae existentiae. Modo autem dimisso ipsa esset tamquam remotio prohibentis, & sic sortiretur effectum nouae personalitatis & noui esse. Et probatur sic esse dicendum: quia perinde se haberet humanitas dimissa, ac si non fuisset assumpta: sed constat quod si non fuisset assumpta, ex sua generatione propriam personalitatem, & propriam existentiam habuisset, igitur si dimitteretur, acquireret propriam personalitatem & propriam existentiam a generante, per se loquendo, & a dimittente per accidens, tamquam a remouente prohibens. Et per haec patet ad formam argumenti, quod haberet esse nouum per nouam mutationem: licet per accidens, tamquam remotioem prohibentis, & per antiquam per se, soluto impedi-

Ad obiecta contra conclusionem respondendo, ad primam Scoti dicitur, negando maiorem ad sensum arguentis: generationis enim terminus habet esse nouiter acquisitum, uel antiquum nouo modo se habens. Vnde ad obiectionem Durandi contra hanc responsum, dicitur, quod si maior intelligatur cum praecisione, falsa est: nam licet illud per generationem sit acceptum quod est per corruptionem mortis amissum, non tamen illud praecise. Sed si ad terminum formalem generationis propositio restringatur, concedatur: sed terminus formalis est natura, uel anima in corpore. & per mortem humanitas ipsa corrupta est per separationem animae a corpore. Quamuis etiam dici possit, quod esse minorem: quia desinente per mortem humanitate Christi, quae est ipsa natura humana resultans ex partibus uiridis, oportet quoque desinere unionem Verbi ad illam secundum se, quamuis remanserit ad illam secundum utramque sui partem, animam scilicet & corpus.

Ad secundum Scoti dicitur, quod uerbum Philosophi uerum est de uiuere essentiali & de esse essentiali: uiuere enim est esse essentiali. Et hoc in Christo duplex fuit, & unum eorum quod in coniunctione animae & corporis consistit, corruptum est per mortem, & non intelligitur de esse actuali existentia.

Ad tertium dicitur negando sequelam & ad probationem, quod creatio terminatur ad rem, quae creatur sub existentia noua simpliciter uel illi rei, quae creatur, ut existat existentia noua sibi, non noua simpliciter.

Ad quartum dicitur, quod humanitas Christi effectiue conferuatur, & facta est a tota Trinitate secundum esse existentiae increatum communicatum sibi. Nec sequitur quod Dens efficiat ideo se, aut suum esse, sed quod effecerit, & conseruet se, suum esse communicatum humanae naturae personaliter.

Ad quintum dicitur, quod si humanitas Christi dimitteretur a uerbo, sortiretur nouam personalitatem & nouam existentiam, non per aliquam nouam actionem, sed per antiquam actionem, qua a principio effecta fuit. Illa enim actio tamquam impedita a completionem proprii effectus, ob praeuentem personalitatem Verbi non est hactenus consecuta effectum propriae personalitatis & propriae existentiae. Modo autem dimisso ipsa esset tamquam remotio prohibentis, & sic sortiretur effectum nouae personalitatis & noui esse. Et probatur sic esse dicendum: quia perinde se haberet humanitas dimissa, ac si non fuisset assumpta: sed constat quod si non fuisset assumpta, ex sua generatione propriam personalitatem, & propriam existentiam habuisset, igitur si dimitteretur, acquireret propriam personalitatem & propriam existentiam a generante, per se loquendo, & a dimittente per accidens, tamquam a remouente prohibens. Et per haec patet ad formam argumenti, quod haberet esse nouum per nouam mutationem: licet per accidens, tamquam remotioem prohibentis, & per antiquam per se, soluto impedi-

impedimento: sicut grane impeditum mouetur a generante per se, a rebouente prohibens per accidens. Habet enim a generatione humanitas plus ad personalitatem propriam & propriam existenciam, quam graue ad motum deorsum, cum illa seipsa ad hoc tendat intus: hoc autem per grauitatem & extrinsecum: in cuius signum illa per

solam omnipotentiam diuinam potest impediri, hoc autem a naturalibus, & uoluntariis impeditur passim.

¶ Ad obiectionem autem Durandi dicitur, quod talis dimissio esset nonnulla corruptio: quoniam corrumpitur humanitas non in se, sed secundum esse coniuictum Verbo, & perderet duo scilicet personalitatem diuinam sibi, & existentiam diuinam sibi, & acquireret personalitatem propriam, non solum sibi, sed simpliciter: & similiter existentiam propriam, & sibi, & simpliciter: sic esset secundum rem. Ad rationes autem terminorum spectando, dicitur quod corruptio simpliciter naturae compositae (qualis est humanitas Christi) non attenditur penes esse actualis existentiae, sed penes esse essentiae, quod ex eo clare patet, quod humanitas Christi per mortem corrupta est, ex hoc quod anima separata est a corpore. Et in hoc omnes conuenimus, quamuis secundum Auctorem & multos, nullum esse actualis existentiae fuerit per Christi mortem corruptum. Quum igitur ex perditione esse corruptio simpliciter inferatur, nisi sit sermo de esse essentiae, aut de esse ut includit esse essentiae, negetur sequela. Et per hoc patet quod subiuncta probatio nihil ualet dicendo, Si non sufficit perdere unum esse existentiae, & acquirere aliud, sed oportet etiam nullum aliud acquirere, ergo annihilatio. Stat enim, quod perdat unum, & nullum aliud acquirat, & non annihiletur, sed corrumpatur per expoliationem materiae ab illa forma. Si enim in ipsa dimissione humanitatis a Christo, anima illa separaretur a corpore, tunc humanitas Christi perderet unum esse, & nullum aliud acquireret, quia non esset, & tamen non annihilata esset: quia remaneret, & materia cum forma caua & anima intellectiua cum noua existentia modo praeposito.

¶ Ad sextum Scoti negatur, quod apud nos natura Angeli non esset eadem, nisi sit eadem existentia.

¶ Ad septimum conceditur, quod fundamentum est prius secundum actuale existentiam relatione, & in proposito: dicimus enim quod humanitas Christi fuit prius existens, quam relata ad Verbum. Sed negatur sequela: ista fuit existens, ergo propria existentia, stat enim quod fuerit existens existentia Verbi. Et haec responsio satisficit omnibus argumentis, quae sunt de aere, quae supponit existere, & de accidentibus, quod supponunt subiectum existere, & similibus. Conceditur enim semper, quod haec omnia in Christo supponunt humanitatem existere: sed ab existentia ad existentiam propriam, non valere constat argumentum: stat enim quod praexistat existentia communicata sibi ex personalitate Verbi sibi communicata.

¶ Ad confirmationem dicitur, quod anima Christi informabat corpus, & dabat ei esse animatum, esse dico essentiae: essentialiter siquidem constituerebat animatum corpus, non autem esse existentiae propriae, sed antequam daret hoc, praesentia fuit ex assumptione ad personam Verbi.

¶ Ad octauum ex doctrina Auctoris dicitur quod doctrina Auctoris intelligitur de separabilitate naturali, quod scilicet impossibile est naturaliter formam separari a suo esse. Et ex hoc concludit efficaciter formas subsistentes per se absque materia, esse incorruptibiles, anima autem Christi absque proprio esse ex diuinae omnipotentiae praerogatione. Nec obstat exemplum de circulo & rotunditate, quia exempla & similia non currunt in omnibus. Et si exigit pars exactam responsonem ad singula, dicito quod haec propositio, Formae conuenit per se proprio esse, potest intelligi dupliciter. Primo, quod per se conueniat formae ut principio, & sic est vera, sed quia perfectas principij est impedibilis per superiorem causam, ideo cum huius propositionis ueritate, stat, quod in Christo anima praeruenit a proprio esse, cuius per se esset principium. Alio modo intelligitur, quod per se conueniat formae ut principio & subiecto, sicut propria passio conuenit subiecto proprio. Et sic haec propositio non est uera, nisi de forma, propria personalitate seu substantia terminata, qualis non est

anima Christi, quae non nisi per Verbum subsistit. Unde Auctori ubi est prima propositio, Forma in quantum forma, subsistit per se secunda de forma per se subsistente, concludit Angelos incorruptibiles. Et uere sic est, quia implicat formam per se subsistere absque proprio esse, non minus, quam circulum absque rotunditate inueniri.

¶ Ad Durandum dicitur, quod licet esse, & agere conueniant in hoc, quod utrumque est suppositum, quia tamen diuersimode sunt suppositum, ideo non est similis de illis ratio quo ad unitatem, vel pluralitatem.

¶ Ad Tertium dicitur, quod sit in 1. parte dictum, * quia persona diuina est idem cum natura, in personis diuinis non est aliud esse personae praeter esse naturae, & ideo tres personae non habent, nisi unum esse. Haberent autem triplex esse, si iis esset aliud esse:

re multiplicatur cum pluralitate naturae, esse uero est cum persona una.

¶ Ad Aureolum dicitur, quod esse existentiae non actus essentiae nisi terminatum, hoc est personatum, seu per se subsistentem: & quia humanitas Christi non est terminata propria personalitate, sed personalitate Verbi, ideo non conuenit sibi actuari per existentiam. Et haec intellige, loquendo de actuare & actuari per modum inhaesionis. Nam si de actuare, & actuari, infra totam latitudinem suorum modorum sermo sit, non est remotum a Philosophia diuina, Deum posse actuare rem creatam. In cuius signum diuinam essentiam esse actum cuiusque intellectus uidentis ipsam, & Theologi, & Philosophi fatentur. Cum ergo naturam humanam in Christo esse diuinam personalitate, & esse diuino perfecti fateamur, non est absonum fateri etiam, quod actuari aliquo etiam modo per personalitatem, & esse diuinum. Quocirca cum dicitur, aut esse actua proprie esse, aut perseverare potentialis ad proprium esse, dicitur quod proprie loquendo, utraque pars distinctiue est falsa, quoniam ex assumptione ad diuinum esse perfecta est potentialitas ad existentiam longe excellentius, quam fuisse perfecta per propriam existentiam: sicut posse personari in propria persona, longe excellentius perfectum est per personam Verbi, quam fuisse perfectum per propriam personalitatem. Et quia potentia perfecta actuatio uocatur, ideo dicere potes, quod potentia ad propriam existentiam est actua non per proprium, sed per diuinum esse, longe excellentius, & perfectius, quam fuisse actua per proprium esse. Et ideo non remanet humanitas Christi potentialis, hoc est in statu potentiali ad propriam existentiam, ad quem statum rediret, si dimitteretur a Verbo, cessante tam excellenti actuatore, prohibente naturam ab imperfectioribus sibi propriis & connaturalibus, personalitate scilicet & existentia propria.

¶ Ad Iohannem de Neapoli dicitur, quod utraque auctoritas cum sibi similibus loquitur de naturalibus, ut distinguuntur contra personalia, ita quod Christus habuit omnia homini naturalia, non personalia, & quod de naturalibus est inassumptibile, est incurabile, secus est de personalibus. Probat haec gloisa ex fidei catholicae sententia, dicentis in Christo non esse personam, nisi diuinam, non est ergo in Christo personalitas humana: quam tamen constat in reliquis hominibus inueniri. Idem est autem iudicium de personalitate, & propriis personae, ut distinguitur contra naturam. Aut igitur dicant isti personas nostras esse incurabiles, quia persona est inassumptibilis, & similiter Christum non perfectum hominem, quia caret personalitate humana, quorum utrumque alienum esse a ueritate constat, aut uniuersaliter sic fateantur, quod non de personalibus hominis, sed de naturalibus est sermo, quum Christus perfectus homo dicitur, & assumpsisse omnia humana, & similia, attestante hoc Symbolo Athanasij, explicante, naturalia sufficere ad hoc, quod Christus sit perfectus homo, dum dicit de Christo, Perfectus homo ex anima rationali, & humana carne subsistens.

¶ Ad obiectionem demum Scoti pro contraria positione, respondendo dicitur ad primum, quod consequentia nihil ualet, quia esse actualis existentiae, realiter distinguitur ab esse essentiae, seu quidditatiuo. Et diuina praerogatione factum est, ut humanitas Christi, extra causam suam actu sit per existentiam Verbi, & non per propriam. Vbi aduerte pro clariori intellectu, quod non est imaginandum (ut isti putant) quod additio partis ad personam, sit uelut additio quanti ad quantum, siue per modum

modum continuationis, puta cum aqua aquae continuatur, ubi ex duobus quantitatibus partialibus fit una totalis quantitas, partialiter inherens partibus totius aquae, siue per modum aggenere rationis, puta cum alimentum augetur hominem, qui alitur ex illo, ubi non remanet quantitas cibi potusque alienis, sed sic adiungitur alio, ut sub-

induar quantitate ipsius, qui alitur, extendit illam aia, ut in secundo de anima dicitur. Nam si oculus aduenit de nouo Sorti, quae existentiam propriam partialem adiungeret existentiae Sortis, cui existentia Sortis sit idiuuabilis, non extensa per se aut per accidens quia de genere est immateriali, vigore propria animae intellectus, quae inextensa est omnino in corpore. Nec adueniens oculus subin-

dueret existentiam Sortis, tanquam formam ad se extensam per inhaerentiam sibi, ita quae existentia Sortis inciperet inherere oculo nouo, quoniam huiusmodi inhaerentia non debetur parti, sed sufficienter prout in parte de existentia in hoc ipso, quod est pars personae existentis. Nec ut etiam intelligibile, quod secus possit esse, quomodo namque existentia inuisibilis propria alicui, intelligitur actuare quantum aliquod, seu etiam non quantum ad iudicium nisi mediante illo, cui est propria? Et quia idem est iudicium de oculo adueniente de nouo & oculo congenito, & de hac & reliquis partibus, ideo humanitas Christi, quae pars quaedam est personae Verbi (quia ad personalem propriam Verbi assumpta est) inuenitur sufficienter posita extra causam suam existentem abique propria existentia, & abique hoc, quod aduenit per informentem in existentiā ab existentia Verbi, sibi enim non debetur existentia nisi per personam, cuius est.

Ad secundum dicitur, quod ex hoc, quod Verbum subsistit in natura humana sicut suppositum in natura, non sequitur quod exiit per existentiam illius naturae, sed bene sequitur e contra quod natura illa subsistat per existentiam Verbi. Ad probationem autem ex opposito de pedis existentia dicitur, quod peccat secundum non causam ut causam. Neque enim, quia Christus est homo, causa est quod non exiit ex existentia pedis, sed ratio propria est, quia personae soli debetur esse, ut subiecto quod est. Ad id vero quod subditur de qualitate existentiae humanae in Christo, scilicet quod est existentia simpliciter & in se, & Christo, non oportet aliter respondere, quoniam negata in Christo existentia humana, vana est disputatio de qualitate existentiae humanae in ipso.

Ad tertium dicitur, negando sequelam, esse esse intimius seu immediatius, ergo magis multiplicatur. Melius tamen dicitur quod intimius seu immediatius alicui dupliciter, vel ut principio, vel ut subiecto. Et subditur, quod esse est intimius naturae ut principio, quam velle voluntati: sed velle immediatius voluntati ut subiecto, quam esse naturae ut subiecto: quia esse non naturae, sed personae est ut subiecto proprii: velle autem est voluntatis ut proprii subiecti. Et propterea non sequitur, quod si velle pluralitatem ad pluralitatem voluntatum, quod esse pluralitatem ad pluralitatem naturarum.

Ad vltimam formationem argumenti, concedi potest totum, & dici quod non ex defectu naturae immediate principiantis esse, sed ex defectu susceptiui, personae propriae fit, ut natura non principiat actualiter actum essendi, & principiat actualiter actum operandi: quia non deest proximum susceptiuum operationis. Concede ergo, quod natura ut distinguitur contra suppositum, est principium & operandi & existendi: sed negetur sequela implicita, ergo actualiter principiat existere in Christo, sicut actualiter principiat operari: quia natura, ut distinguitur contra suppositum, est non solum principium, sed etiam susceptiuum proximi operandi: sed existentia est solum principium, & non est susceptiuum proprii. Natura humana est principium existendi personae propriae, ut proprio subiecto, quae in Christo non est: & ideo non principiat existentiam in Christo: sed operandi est principium sibi ipsi ut proprio subiecto distinguendo naturam contra suppositum, ut dictum est. Et ideo in Christo principiat proprium operari: & propterea ope-

rari multiplicatur secundum naturas, esse autem non.

Attende diligenter & caute nouitiam, quod ista decisio pedit ex duabus questionibus communibus. Altera est, An existentia & essentia distinguantur realiter. Altera, An existentia substantialis sit persona ut proprii susceptiuum, an coiter sit personae vel naturae. Prae supponit enim doctrina ista, & esse aliam rem esse ab essentia, & esse debere personae, ut proprio subiecto. Et quoniam variae sunt opinioniones circa haec, cum de Christi existentia humana quod est, noli haec intelligere quasi sine fidei, noli pertinax esse in conclusione, nisi euidenciam prius habeas de corollariis: sed ut rationabili ac consona haec amplectere.

QVAESTIO XVIII. De pertinentibus ad unitatem in Christo quantum ad voluntatem, in sex articulis diuisa.

INDE considerandum est de unitate quantum ad voluntatem.

quod quia vno diuinorum humanorum quae in Christo est in persona & non in natura (conueniunt namque diuina & humana in vna personam, non in vna naturam) ideo cum au-

dis, quod esse diuinum factum est esse hominis, quia natura humana assumpta est in unitatem personae, distinctionem de ipso esse in communi penetra, quatenus ipsum esse est vel personae vel naturae. Quamuis enim vnum idemque sit esse naturae ac personae, alia tamen ratione est naturae, & alia personae nam naturae est ut principii, personae ut susceptiui, ut dictum est. Quocirca conuenire non esse, quatenus est naturae, est conuenire ad integritatem principii ipsius esse: hoc est, fieri partes naturae, quae est principium essendi: & sic materia & forma conueniunt in vno esse, ut esse est naturae. Conuenire autem in uno esse, quatenus est personae, est conuenire seu spectare ad integritatem personalem: & sic caput & pedes & reliquae partes, & natura ipsa cum suis partibus conueniunt in esse ut est personae. Vnde patet quod esse diuinum, non quatenus est naturae communium, est humanitatis Christi: quoniam constat humanitatem Christi non concurrere cum deitate ad integrandum quasi principium ipsius esse: sed est communicatum ut est personae: quoniam humanitas Christi assumpta est ad personalem Verbi: ita quod est de numero spectantium ad personalem alij Dei modo nostram intelligentiam excedente. Et propterea non sequitur, quod vno sit facta in natura, nec quod vno sit facta cum Patre & Filio: communicatum siquidem est humanae naturae esse diuinum, non ut est naturae, nec ut est cuiuscumque personae diuinae, sed ut est personae Filij, quia assumpta est ad personalem Filij tantum.

In responsione ad quartum eiusdem articuli, habes clare responsionem de effectu formali intrinseco, quem formam oportet ponere in sua materia, quod est esse essentiae, ita quod forma substantialis dat materiae substantiale esse essentiae, constituendo substantiam naturam, seu essentiam completam, & similiter anima dat esse animatum (quod alio nomine dicitur esse viuum) constituendo essentiam viuam seu animatam, & sic de alijs. In hoc enim consistit effectus formalis, a quo non potest separari etiam per intellectum forma in materia. Et si non intelligis formam vltiorem progressum, non habes adhuc (ut in litera dicitur) illud quod est, sed solummodo naturam, quia aliquid est, quae scilicet est essendi principium non subiectum. Et ideo ex hoc, quod forma seu anima necessario dat esse corpori, non habetur quod esse sit naturae & subiecti quod, sed quia constituit naturam, quae est quo, relinquit subiectum illud, quod est quod: & ideo esse est personae in ordine ad naturam, & cetera, ut praedictum fuit. Superius quoque, cum tractatum fuit, an corpus mediante anima assumptum fuerit, declaratum est quod in calce huius responsionis subditur, scilicet quod anima in formando corpus, sicque in esse perfecto constituendo naturam humanam, est causa habitudinis vniuersionis humanae naturae ad Verbum.

Super Quaestione 18. Articulum primum.

Titulus clarus est. In corpore duo sunt, primo recitatur erronea positio tenentium partem negatiuam: secundo respondetur secundum veritatem. Quod ad primum refertur, quod in hanc conuenit Tertia S. Thomae. L. conclu-